

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ

Η διαμόρφωση του κοινοτικού και ελληνικού ρυθμιστικού πλαισίου

1. Εισαγωγή

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας (24-25 Μαρτίου 2000) τόνισε ιδιαίτερα την ανάγκη για αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες κεφαλαιαγορές, που λειτουργούν με διαφάνεια, στο βαθμό που αυτές μπορούν να προάγουν την οικονομική ανάπτυξη/μεγέθυνση (growth) και την απασχόληση, δημιουργώντας νέες, ποιοτικές και βιώσιμες θέσεις εργασίας, συντελώντας στην καλύτερη διάθεση του κεφαλαίου και μειώνοντας το κόστος του⁽¹⁾.

Για να επιταχυνθεί άλλωστε η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, στα Συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβώνας⁽²⁾ αναφέρεται ότι θα πρέπει να υλοποιηθεί το Πρόγραμμα Δράσης Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών του 1999⁽³⁾ ως το 2005 και να εξαλειφθούν τα εμπόδια στις επενδύσεις και των συνταξιοδοτικών κεφαλαίων, ώστε τα συνταξιοδοτικά προγράμματα να λειτουργούν με τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια και βιωσιμότητα.

Δεδομένων και των εξελίξεων του δημογραφικού στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Φέιρα (20 Ιουνίου 2000) υπογραμμίστηκε⁽⁴⁾ ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων, με προσδιορισμό δύο αξιόφωνων δράσης που προβλέπουν:

α) στη βελτιωμένη πρόγνωση των μελλοντικών τάσεων και

β) στην απόκτηση εμπειροστατωμένης γνώσης των πρόσφατων υφιστάμενων ή μελετώμενων εθνικών στρατηγικών μεταρρύθμισης των συνταξιοδοτικών συστημάτων.

Εννοείται ότι οι θεμελιώδεις αρχές οργάνωσης

ΗΡΩΣ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ-ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Καθηγήτριας Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Δικαίου

Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών

.....

των συνταξιοδοτικών καθεστώτων και η επιλογή των χρηματοδοτικών μηχανισμών παραμένουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών (εθνική αρμοδιότητα), όπως ορίζει η Συνθήκη (α. 137 §4 ΣΕΚ μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Νίκαιας).

Κάτω από αυτές τις περιστάσεις το Συμβούλιο Υπουργών ECOFIN ενέκρινε επί Ισπανικής Προεδρίας, στις 6.6.2002, κατά πλειοψηφία (εκτός Βέλγων) την πρόταση οδηγίας (με την τελική της διατύπωση) που είχε υποβάλει στις 11.10.2000 η Επιτροπή “για τις δραστηριότητες των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών” και η οποία βρίσκεται ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τη δεύτερη ανάγνωση⁽⁵⁾.

Δεδομένης της ενισχυμένης ασφάλειας που προσφέρει πλέον η ζώνη του ευρώ (ΖεΕ) εξαλείφοντας το συναλλαγματικό κίνδυνο, η απόφαση του ECOFIN έδωσε τέλος σε μια μακρά διαπραγματευση που κράτησε 11 χρόνια, ενώ υποβλήθηκαν τέσ-

⁽¹⁾ Συμπεράσματα Προεδρίας, 20.

⁽²⁾ Συμπεράσματα Προεδρίας, 21.

⁽³⁾ Εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας (Ιούνιος 1999), COM (1999) 232. Είχαν προηγηθεί το Πράσινο Βιβλίο COM (1997) 283 τελικό της 10.6.1997, η Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (1999) 134, η Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2000) 622 τελικό της 11.10.2000 για ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις και το Ψήφισμα A5-0053-2000 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

⁽⁴⁾ Συμπεράσματα Προεδρίας, I.28.35.

⁽⁵⁾ COM (2000) 507 τελικό της 11.10.2000.

σερα σχέδια της ίδιας πρότασης οδηγίας. Η μέχρι τώρα καθυστέρηση της υιοθέτησης της πρότασης οδηγίας οφειλόταν στην ασυμφωνία σχετικά με την έκταση των εξουσιών των εποπτικών αρχών για τη διαφύλαξη της περιουσίας των συνταξιοδοτικών ταμείων και σχετικά με το ποια συνταξιοδοτικά ταμεία θα αφορούσε τελικά η οδηγία, δηλαδή όσα έχουν έρεισμα τη συμβατική ελευθερία των εργαζομένων ή και όσα έχουν έρεισμα το νόμο. Πάντως η προσπάθεια που ξεκίνησε το 1991 αποτέλεσε και το πρώτο βήμα προς την “ενιαία αγορά για τις συμπληρωματικές συντάξεις”, άλλες όψεις της οποίας – όπως οι διασυνοριακές πληρωμές παροχών – ρυθμίστηκαν με την οδηγία 98/49 ΕΚ.

Ειδικότερα, στις 12.11.1991 η Επιτροπή είχε υποβάλει στο Συμβούλιο την πρώτη σχετική πρόταση οδηγίας⁽⁶⁾ που αφορούσε “την απελευθέρωση διαχείρισης και επένδυσης των αποθεματικών που συγκεντρώνουν οι συνταξιοδοτικοί φορείς (*institutions de retraite*)”, όταν μετά την υιοθέτηση της οδηγίας 88/361 ΕΟΚ του Συμβουλίου για την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων⁽⁷⁾ και τη δεύτερη οδηγία ασφάλειας ζωής 90/619 ΕΟΚ του Συμβουλίου⁽⁸⁾, διαπιστώθηκε ότι παρέμεναν σε εκκρεμότητα συνταξιοδοτικά ζητήματα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ιδίως όσον αφορούσε το ρυθμιστικό πλαίσιο για την ανάληψη και άσκηση δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΙΕΣΠ). Μελετώντας την πρόταση οδηγίας του 1991, γίνεται μεταξύ άλλων σαφές ότι:

α) η αξιοποίηση των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων είναι μια πολλαπλά υπεύθυνη εργασία και απαιτεί διαφάνεια και χρηστή διαχείριση, και ότι

β) η απελευθέρωση των επενδύσεων των περιουσιακών στοιχείων πρέπει να γίνεται με βάση τους σύγχρονους κανόνες διασποράς των κινδύνων, της επαρκούς δηλαδή διαφοροποίησης (*diversification*) και να ακολουθούνται οι αρχές της ποιότητας, ρευστότητας (*liquidity*) και αποφυγής τοποθέτησης στη χρηματοδοτούσα επιχείρηση.

2. Το ρυθμιστικό πλαίσιο της πρότασης οδηγίας της 11.10. 2000

2.1. Είδη ΙΕΣΠ και βαθμός εποπτείας

Το άρθρο 6 της τελευταίας πλέον πρότασης οδηγίας της 11.10.2000, που ενέκρινε το ECOFIN στις 6.6.2002 και ήδη βρίσκεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη δεύτερη ανάγνωση, δίνει την ακριβή έννοια του Ιδρύματος Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ΙΕΣΠ) και ορίζει ότι είναι το ίδρυμα, το οποίο λειτουργεί σε χρηματοδοτούμενη βάση και ιδρύεται ξεχωριστά από οποιαδήποτε χρηματοδοτούσα επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων, με μοναδικό στόχο να παρέχει συνταξιοδοτικές παροχές στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητας, με βάση συμφωνία ή σύμβαση, η οποία έχει συναφθεί ατομικά ή συλλογικά μεταξύ εργοδότη(-τών) και εργαζομένου(-ων) ή των εκπροσώπων τους αντίστοιχα ή μεταξύ του ιδρύματος και μεμονωμένων ατόμων, είτε αυτοαπασχολούμενων είτε μισθωτών.

Η τελευταία αυτή πρόταση οδηγίας της 11.10.2000 καλύπτει τρία είδη συνταξιοδοτικών προγραμμάτων:

α) ομαδικά συμβόλαια ιδιωτικών ασφαλιστικών εταιρειών ζωής,

β) συνταξιοδοτικά προγράμματα που οργανώνονται εντός της εργοδότης εταιρείας με εσωτερική χρηματοδότηση, και

γ) συνταξιοδοτικά προγράμματα που οργανώνονται εντός της εργοδότης εταιρείας μέσω χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων (π.χ. επενδυτικών ταμείων, *Pensionskassen*) που θα εισπράττουν τις εισφορές εργοδότη-εργαζομένου, θα τις επενδύουν και θα καταβάλλουν τις παροχές (κεφαλαιοποιητικό σύστημα).

⁽⁶⁾ COM (1991) 301 τελικό της 12.11.1991, το οποίο αποσύρθηκε και αντικαταστάθηκε από το COM (1993) 237 τελικό, για ν' αποσυρθεί ξανά το 1994. Για την πρόταση οδηγίας του 1991, αλλά και γενικότερα για τη βελτίωση της διαχείρισης των πόρων, τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης και τον εξορθολογισμό του συστήματος εισπράξης των εισφορών, βλ. περισσότερα στο Νικολακοπούλου-Στεφάνου, Η. “Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Πρότυπο. Προκλήσεις και προοπτικές” στο Κρεμάλης, Κ. (επιμ.) Απλοποίηση και Συστηματοποίηση των Κανόνων Κοινωνικής Προστασίας, Αντ. Σάκουλας, Αθήνα 1996, 101 (134-141) και τις εκεί παραπομπές.

⁽⁷⁾ Οδηγία 88/361 ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 178 της 8.7.1988, σ. 5.

⁽⁸⁾ Δεύτερη οδηγία 90/619 ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 330 της 29.11.1990, σ. 50.

Συνθέτοντας τα παραπάνω, η πρόταση οδηγίας της 11.10.2000 αναφέρεται και έχει εφαρμογή σε ΙΕΣΠ συμβατικά, προαιρετικά, που λειτουργούν, όχι σε διανεμητική βάση – pay as you go – αλλά με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα, ως περισσότερο ευέλικτο.

Τα ιδρύματα επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών είναι ήδη πολύ διαδεδομένα στα ευρωπαϊκά κράτη, και με τις επενδύσεις τους, που έχουν μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, τονώνουν την ευρωπαϊκή οικονομία και τη λειτουργία των κεφαλαιαγορών. Στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλύπτουν το 10% των παρεχόμενων συντάξεων, ενώ σ' αυτά είναι ασφαλισμένο το 25% του ευρωπαϊκού εργατικού δυναμικού. Ας σημειωθεί ότι η αξία των παγίων αυτών των ΙΕΣΠ υπερβαίνει τα 2.000 δισ. ευρώ, ισούται δηλαδή με το 25% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία είναι πολύ βασικός ο ρόλος τους και συγκεκριμένα στην Ολλανδία, τα στοιχεία του ενεργητικού τους ανέρχονται στο 115% του ΑΕΠ και ασφαλίζουν το 91% του εργατικού δυναμικού. Στο Ηνωμένο Βασίλειο ανέρχονται στο 90% του ΑΕΠ και αφορούν το 50% του εργατικού δυναμικού και στην Ιρλανδία ανέρχονται στο 57% του ΑΕΠ και αφορούν επίσης το 50% του εργατικού δυναμικού. Από τα παραπάνω διαφαίνεται και ο λόγος για τον οποίο έχει ανοίξει στην ΕΕ η συζήτηση για την ενιαία κοινή εποπτεία των τριών τομέων του χρηματοπιστωτικού χώρου (κεφαλαιαγορές, πιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες ιδιωτικές ή/και ΙΕΣΠ)⁽⁹⁾.

⁽⁹⁾ Στην Ελλάδα υπάρχει ακόμα νομοθετικό κενό και για τη λειτουργία του θεσμού του Bankassurance (πώληση τραπεζικών και ασφαλιστικών προϊόντων από εταιρείες που θα ασκούν αποκλειστικά τραπεζοασφαλιστικές δραστηριότητες) στο βαθμό που δεν έχει εκδοθεί ακόμα η υπουργική απόφαση για να ενεργοποιηθεί ο ν. 400/70, ενώ και ο νεότερος ν. 1569/85 δεν καλύπτει το ζήτημα. Η ανεξάρτητη διοικητική αρχή με την επωνυμία Εθνική Αναλογιστική Αρχή (ΕΑΑ) που συνεστήθη με το α. 9 του ν. 3029/ 2002 υπό την εποπτεία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων παρακολουθεί, μεταξύ άλλων αρμοδιοτήτων της, την πορεία των αναλογιστικών δεδομένων των ασφαλιστικών οργανισμών που έχουν τη μορφή ν.π.δ.δ. ή ν.π.ι.δ. του ν. 3029/2002 και κάθε άλλου ασφαλιστικού οργανισμού που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ή άλλου Υπουργού, ενώ άλλα ν.π.ι.δ. όπως σωματεία, ενώσεις προσώπων, λογαριασμοί, λοιπά μορφώματα χωρίς νομική προσωπικότητα με σκοπό την παροχή

Επειδή υπάρχουν πολλοί τύποι Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ) στην Ευρώπη, με διαφορετικού βαθμού κρατική εποπτεία, πρέπει να είναι ανάλογος και ο βαθμός της εποπτικής εναρμόνισης, οπότε η ψηφισθείσα από το ECOFIN οδηγία, προσφέρει, ειδικά για τα Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (αυτά δηλαδή με διασυννοριακές δραστηριότητες ή με διαχειριστή σε άλλο κράτος μέλος) και σε αντίθεση με τα εθνικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα (που λειτουργούν με βάση τις εθνικές νομοθεσίες), ένα περισσότερο χαλαρό ρυθμιστικό πλαίσιο, που δίνει τη δυνατότητα ευελιξίας, διαφοροποιήσεων και προσαρμογών. Ειδικότερα η ρύθμιση για τα ευρωπαϊκά (διασυννοριακής εμβέλειας) Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών θα είναι χαλαρότερη των εθνικών νομοθεσιών ως προς τους περιορισμούς για επενδύσεις κεφαλαίων, στο βαθμό που τα ευρωπαϊκά ιδρύματα μπορούν να επενδύουν και σε μη ρευστά ενεργητικά στοιχεία (π.χ. μετοχές), αναπτύσσοντας επιχειρηματικά κεφάλαια, υποκείμενα όμως σε τρεις περιορισμούς:

- όχι περισσότερο από 5% σε μετοχές που ανήκουν στην ίδια επιχείρηση/εταιρεία,
- όχι περισσότερο από 30% σε μη ρυθμισμένες αγορές,
- όχι περισσότερο από 30% σε στοιχεία ενεργητικού, εκφρασμένα σε νομίσματα εκτός ευρώ.

2.2. Πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας και το ελληνικό σύστημα ασφάλισης

Η πρόταση οδηγίας της 11.10.2000, που υιοθετήθηκε από το ECOFIN στις 6.6.2002, αφορά κατ' αρχήν τον λεγόμενο 2ο πυλώνα – ειδικότερα όμως ορισμένου τύπου συμπληρωματικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα που λειτουργούν σε προαιρετική βάση, είναι συμβατικά, με κρατική “εποπτεία” και λειτουργούν με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Όσον αφορά την Ελλάδα, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι η πρόταση οδηγίας της 11.10.2000 έχει

ασφαλιστικών υπηρεσιών, μπορούν να υπάγονται με αίτησή τους στην εποπτεία και τον έλεγχο της ΕΑΑ. Η ΕΑΑ θα συνεργάζεται με τις αντίστοιχες αρχές άλλων κρατών ή με διεθνή και ευρωπαϊκά όργανα και θα συμμετέχει στις δραστηριότητές τους.

εφαρμογή πέραν και παράλληλα με τα “παλαιού τύπου” συστήματα υποχρεωτικής επικουρικής κοινωνικής ασφάλισης, που αποτελούν τμήμα της υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, τελούν υπό την “εγγύηση” του Κράτους⁽¹⁰⁾ και λειτουργούν αποκλειστικά με βάση το διανεμητικό σύστημα⁽¹¹⁾.

Πλην λοιπόν των “νέου τύπου” επαγγελματικών συμπληρωματικών συνταξιοδοτικών συστημάτων του α. 7 του ν. 3029/2002, που δεν λειτουργούν σε διανεμητική βάση, στο πεδίο εφαρμογής της πρότασης οδηγίας εμπίπτουν (σύμφωνα με το άρθρο 3) και αυτά που διαχειρίζονται καθεστώςτα υποχρεωτικής συνταξιοδότησης, συνδεδεμένα με την εργασία, δηλαδή καθεστώςτα κοινωνικής ασφάλισης (όπως είναι τα γνωστά “παλαιού τύπου” ελληνικά), αλλά μόνο για τις μη υποχρεωτικές (τις προαιρετικές) δραστηριότητές τους, στον τομέα της επαγγελματικής συμπληρωματικής συνταξιοδότησης, δηλαδή ως προς την παρεχόμενη προαιρετική, όπως δίνεται πλέον η δυνατότητα με το Ν. 3029, συμπληρωματική ασφάλιση, στο βαθμό που είναι οργανωμένη πάντως σε κεφαλαιοποιητική βάση. Μάλιστα, χωρίς να διευκρινίζεται από την πρόταση οδηγίας της 11.10.2002, αν πρόκειται σ’ αυτή την τελευταία περίπτωση οι παρεχόμενες προαιρετικές δραστηριότητες να προέρχονται από συμβατικές πρωτοβουλίες ή με πρωτοβουλία της διοίκησης ενός καθεστώςτος υποχρεωτικής συντα-

ξιοδότησης, συνδεδεμένου με την εργασία (καθεστώςτος κοινωνικής ασφάλισης), σε αντίθεση με τα “νέου τύπου” (για την Ελλάδα) σχήματα, όπου σύμφωνα με την πρόταση οδηγίας που ψηφίστηκε από το ECOFIN, η πρωτοβουλία πρέπει να ανήκει στους ενδιαφερομένους.

Η πρόταση οδηγίας που υιοθετήθηκε από το ECOFIN δεν αφορά απαραίτητα (χωρίς να αποκλείει πάντως) και τα επικουρικά συνταξιοδοτικά συστήματα του λεγόμενου 3ου πυλώνα (α. 2 και α. 4 της πρότασης οδηγίας), δηλαδή όσα χρησιμοποιούν παροχές μέσω της ιδιωτικής, συμβατικής και προαιρετικής ασφάλισης που λειτουργεί με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα, κυρίως με τη μορφή της ιδιωτικής ασφάλειας ζωής (με ατομικά ή ομαδικά συνταξιοδοτικά συμβόλαια) ή και όσων τυγχάνουν ήδη των πλεονεκτημάτων της ενιαίας αγοράς και της οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες (οδηγία 93/22 ΕΟΚ του Συμβουλίου⁽¹²⁾).

2.3. ΙΕΣΠ με διασυννοριακές δραστηριότητες και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ)

Όπως προκύπτει και από την παρούσα πρόταση οδηγίας για τα ΙΕΣΠ, την Ευρωπαϊκή Ένωση ενδιαφέρει η κινητικότητα και η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, καθώς και η εφαρμογή ενιαίων κανόνων εποπτείας, ελέγχου και διαφάνειας των φορέων επικουρικής ασφάλισης. Για τις επιχειρήσεις όμως που συνιστούν αποθεματικά στον ισολογισμό τους για να παράσχουν μελλοντικά συνταξιοδοτικές παροχές στους υπαλλήλους τους – και στο βαθμό που αυτές επιθυμούν να προβούν σε διασυννοριακές επενδύσεις, όπως π.χ. τράπεζες για το προσωπικό τους (οπότε και τότε μόνο εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας πρότασης οδηγίας) – σχετικό είναι το ζήτημα της εφαρμογής των διεθνών λογιστικών προτύπων (ΔΛΠ – IAS: International Accounting Standards).

Το ζήτημα ενδιαφέρει, λόγω της εγγύησης που πρέπει να παρέχουν τα προκαθορισμένων εισφορών (defined contribution) συμπληρωματικά επαγγελματικά ασφαλιστικά ταμεία, για την κάλυψη των υποχρεώσεών τους (παροχών), την εγγύηση

⁽¹⁰⁾ Βλ. το α. 22 §5 και το νέο α. 25 §1 Συντάγματος της Ελλάδας 2001 που αναφέρεται ρητά στην αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου και ορίζει ότι: “Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. Όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να διασφαλίζουν την ανεμπόδιση και αποτελεσματική άσκηση τους...”. Εξάλλου, το άρθρο 7 §2 του ν. 3029/2002 (ΦΕΚ Α’ 160/11.7.2002) αναφέρει σχετικά με τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ) ότι έχουν ως σκοπό την παροχή στους ασφαλισμένους και δικαιούχους παροχών, επαγγελματικής ασφαλιστικής προστασίας πέραν της παρεχόμενης από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση για τους ασφαλιστικούς κινδύνους, ενώ το άρθρο 7 §1 αναφέρει ότι τα (ΤΕΑ) λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

⁽¹¹⁾ Σήμερα τα α. 7 §3 και 8 του ν. 3029/2002 αφήνουν περιθώρια για νέου τύπου συμβατική προαιρετική συμπληρωματική επαγγελματική ασφάλιση, με “εποπτεία” του Κράτους, που δεν εγγυάται αλλά διασφαλίζει τα δικαιώματα των ασφαλισμένων και τη φερεγγυότητα των ταμείων αυτών (μέσω αντασφάλισης) και με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

⁽¹²⁾ Οδηγία 93/22 ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 141 της 11.6.1993, σ. 27.

των αποθεματικών τους, στην περίπτωση που ασκούν διασυνοριακές δραστηριότητες. Εννοείται ότι τέτοιο ζήτημα δεν τίθεται για τα προκαθορισμένων παροχών (defined benefit) ταμεία. Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα επιβάλλουν τη διαφάνεια και απαιτούν τη δικαιολόγηση και την εγγύηση των οικονομικών υποχρεώσεων των επιχειρήσεων, δηλαδή και την εγγύηση των υποχρεώσεων των επικουρικών τους ταμείων, είτε από το κράτος είτε από τον ίδιο τον εργοδότη⁽¹³⁾. Στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας πάντως εμπίπτουν, όπως ήδη τονίστηκε, μόνο όσες επιχειρήσεις από αυτές που συνιστούν αποθεματικά στον ισολογισμό τους προκειμένου να χορηγήσουν συνταξιοδοτικές παροχές στους υπαλλήλους τους, ασκούν και διασυνοριακές δραστηριότητες, οπότε τα διεθνή λογιστικά πρότυπα βοηθούν, στο βαθμό που απαιτείται η διασφάλιση και η διατηρησιμότητα (sustainability) των συμπληρωματικών επαγγελματικών συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Σημειώτεον ότι η υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΛΠ προβλέπεται να γίνει σταδιακά⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ Στη δεύτερη περίπτωση αυτό θεωρείται “βάρος” και αβέβαιη μελλοντική υποχρέωση της επιχείρησης. Η κάλυψη μπορεί να προέλθει από αντασφάλιση, όπως συμβαίνει ήδη και σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ με τα λεγόμενα pension funds. Πάντως, και το α. 8 παρ. 1, 2, 3 του ν. 3029/2002 προσδιορίζει την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς τα ΤΕΑ, ώστε να τηρείται η νομοθεσία και να προστατεύονται τα συμφέροντα των ασφαλισμένων και η φερεγγυότητα των ΤΕΑ. Έτσι ο Υπουργός, μετά από γνώμη της νέας ανεξάρτητης διοικητικής αρχής του α. 9 του ν. 3029/ 2002, της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής, μπορεί κατά περίπτωση να απαγορεύσει την ελεύθερη διάθεση των παγίων, να θέσει το ΤΕΑ σε αναγκαστική διαχείριση ή και να απαγορεύσει τις δραστηριότητές του. Ο έλεγχος της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής αναφέρεται δηλαδή στην οικονομική λειτουργία και τη βιωσιμότητα των ΤΕΑ, μέσω της παρακολούθησης, του ελέγχου, της πορείας των αναλογιστικών τους δεδομένων.

⁽¹⁴⁾ Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1606/2002 του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, καθίσταται στην ΕΕ υποχρεωτική η κατάρτιση των ενοποιημένων λογαριασμών, σύμφωνα με τα ΔΛΠ, από όλες τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες, από 1.1.2005. Στην Ελλάδα, ήδη με το α. 1 του ν. 2992/2002 (ΦΕΚ Α' 54 της 20.3.2002) “Μέτρα για την ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις” καθιερώνονται τα ΔΛΠ από 1.1.2003 για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Στη Γερμανία, αντίθετα, ζητούν παρόμοια για την εφαρμογή τους μετά την 1.1.2007. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, στα πλαίσια του UK-GAAP (Generally Accepted Accounting Principles) ο κανόνας FRS 17, αντίστοιχος με τα ΔΛΠ, είναι ήδη σε

2.4. Φορολογικές ρυθμίσεις

Ένα τελευταίο σημείο που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι η παρούσα πρόταση οδηγίας για τα ΙΕΣΠ (στο βαθμό που προωθεί και τις διασυνοριακές δραστηριότητες, δηλαδή τις διασυνοριακές επενδύσεις ή/και τη διασυνοριακή διαχείριση) θεωρεί ως δεδομένη την αλληλεπίδραση μεταξύ αφενός της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής ασφάλισης και αφετέρου της φορολογικής πολιτικής, αφού θέτει ως προαπαιτούμενο ανάπτυξης των ΙΕΣΠ το ζήτημα της ελάχιστης φορολογικής εναρμόνισης, μεταξύ των κρατών μελών⁽¹⁵⁾, η οποία συνδέεται άμεσα και με

ισχύ με υποχρεωτική εφαρμογή, ενώ τα ΔΛΠ εφαρμόζονται προς το παρόν μόνο προαιρετικά.

⁽¹⁵⁾ Συγκεκριμένα, η ελληνική κυβέρνηση σε εφαρμογή του άρθρου 7 παρ. 17 του ν. 3029/ 2002 που ορίζει ότι τα φορολογικά κίνητρα και οι φορολογικές απαλλαγές για την ασφάλιση στα ΤΕΑ καθορίζονται από το φορολογικό νόμο (στα πλαίσια του παρακλεισματού κράτους – Etat Propulsif) και σε αναλογία με τις αντίστοιχες φορολογικές ρυθμίσεις για την ιδιωτική ασφάλιση, προχώρησε στις 3.12.2002, με κοινή απόφαση των Υπουργείων Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Οικονομίας και Οικονομικών, στην εξειδίκευση των φορολογικών κινήτρων, για την προώθηση της ίδρυσης Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ) και η οποία προβλέπει μεταξύ άλλων:

(α) Σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος των φυσικών προσώπων, ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρείται το ποσό των εισφορών που θα έχει καταβάλει στα ΤΕΑ.

(β) Σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος των επιχειρήσεων, ότι οι εισφορές που θα καταβάλλουν αυτές στα ΤΕΑ, βάσει των οριζόμενων στο ιδρυτικό καταστατικό τους, θα εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδά τους.

(γ) Σχετικά με τη φορολογία εισοδήματος των ΤΕΑ, που αποτελούν ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (α. 7 του ν. 3029/2002), ότι αντικείμενο φόρου είναι το καθαρό εισόδημα μόνο από την εκμίσθωση οικοδομών και γαιών, που θα φορολογείται με συντελεστή 35% και αυτό από κινητές αξίες, ενώ δεν αποτελούν αντικείμενο φορολογίας τα λοιπά έσοδά τους, που πραγματοποιούνται κατά την επιδίωξη της εκπλήρωσης του σκοπού τους, βλ. ΤΟ ΒΗΜΑ, 4.12.2002.

Αντίστοιχη φορολογική μεταχείριση προβλέπεται και για τα συμπληρωματικά επαγγελματικά συνταξιοδοτικά σχήματα άλλων κρατών μελών της ΕΕ, όπως π.χ. το Individual Savings Account (ISA) στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου αν δεν έχουν οι αποταμιεύσεις μορφή κατάθεσης, οι τόκοι είναι αφορολόγητοι, αν δε έχουν μορφή χρηματιστηριακού λογαριασμού, τα κέρδη του είναι αφορολόγητα. Στη Γαλλία ισχύει μεταξύ άλλων το επαγγελματικό συνταξιοδοτικό σχήμα Plan d'épargne entreprise, σύμφωνα με το οποίο το εισόδημα που προκύπτει από τις εισφερόμενες αποταμιεύσεις, δεν υπολογίζεται στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, ενώ δεν φορολογούνται οι εισφορές του εργοδότη. Ειδικά για τις ΜΜΕ, στη Γαλλία λειτουργούν τέτοια σχήματα και σε τοπικό περιφερειακό

την ελευθερία παροχής υπηρεσιών, με τη διευκόλυνση της διασυνοριακής κινητικότητας των εργαζομένων, οι οποίοι θα μπορούν να μετακινούνται χωρίς να κινδυνεύουν να χάσουν μέρος των συνταξιοδοτικών τους δικαιωμάτων⁽¹⁶⁾.

3. Τελικές παρατηρήσεις

Μπροστά στο αδιέξοδο στο οποίο βρίσκονται τα ασφαλιστικά συστήματα, τα κράτη μέλη συμφώνησαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (15-16 Μαρτίου 2002) να δώσουν ισχυρή ώθηση στα Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών, με την επίσπευση ιδίως της ψήφισης της σχετικής οδηγίας.

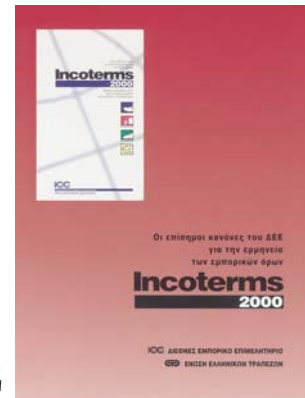
Στα κράτη μέλη και στους κοινωνικούς εταίρους εναπόκειται να διαμορφώσουν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη βιώσιμων ασφαλιστικών φορέων, δηλαδή φορέων ικανών να αντιμετωπίσουν τις διακυμάνσεις της διεθνούς οικονομίας. Στην κατεύθυνση αυτή ουσιαστικό ρόλο καλούνται να παίξουν συμπληρωματικές ρυθμίσεις, όπως τα ΔΛΠ και οι υπό διαμόρφωση κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ.

ακόη κλαδικό επίπεδο. Βλ. περισσότερα στο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ, ALPHA BANK, τεύχος 82.

⁽¹⁶⁾ Για τους εργαζομένους σε πολυεθνικές επιχειρήσεις η παρούσα πρόταση οδηγίας προβλέπει ειδικά και τη δημιουργία ενιαίων ασφαλιστικών σχημάτων αυτοχρηματοδοτούμενης συνταξιοδότησης σε διασυνοριακή βάση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΔΙΕΘΝΟΥΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ